

การศึกษา : กลไกขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน

ประชาชนของอาเซียนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของอาเซียน เราต้องทำให้แน่ใจว่า พวกเขามีช่องทางที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาบุคคล และเราควรดำเนินการดังกล่าวโดยการส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเสริมสร้างศักยภาพในด้านอื่น ๆ นี่คือนสิ่งที่เราเรียกว่า การลงทุนระยะยาวเพื่ออนาคตของประชาคม ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการสร้างประชาคมยั่งยืนต่อไป¹

อาร์มภบท

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างอนาคตของประชาคมอาเซียน ให้มีความมั่นคงอย่างยั่งยืน ประชาคมอาเซียนในปี 2558 จะต้องเป็นประชาคมของประชาชน โดยในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ในเดือนตุลาคม 2552 รัฐบาลไทยจะร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ ผลักดันประเด็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อปวงชน และการใช้กลไกการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

การก่อตั้งอาเซียน

อาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ประกอบด้วยสมาชิก 10 ประเทศคือ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน ดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาค ดำรงสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม และการกินดีอยู่ดีของประชาชน บนพื้นฐานความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก

¹ คำกล่าวเปิดการประชุมสมท.ต่างประเทศอาเซียนของนายกรัฐมนตรี จันทรที่ 20 กรกฎาคม 2009

กลไกการศึกษา การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน

ความสำคัญของการศึกษาในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนปรากฏรูปธรรมอย่างชัดเจนใน **ปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน²** ที่ได้เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำอาเซียนบรรลุวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 กำหนดให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์สู่ภายนอก มีสันติสุข และเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในการเป็นหุ้นส่วนในสิ่งแวดล้อมของประชาธิปไตยและมีอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน การพัฒนาที่มีพลวัตและการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดและในสังคมที่เอื้ออาทรที่ระลึกถึงสายสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ รับรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันและเชื่อมโยงในอัตลักษณ์ของภูมิภาค

นอกจากนี้ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ โดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาต่าง ๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรม นวัตกรรม การส่งเสริมการป้องกันคุณภาพการทำงานและการประกอบการ รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัยการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้ประเด็นสำคัญได้แก่ ความร่วมมือทางด้านวิชาการและการพัฒนา ซึ่งจะช่วยสนับสนุนกระบวนการรวมตัวของอาเซียน เสริมสร้างขีดความสามารถและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อลดช่องว่างการพัฒนา

ต่อมา อาเซียนได้จัดทำ**แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน** (พ.ศ 2552-2558) โดยให้ความสำคัญต่อการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งมีเป้าหมายที่จะทำให้เกิดประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและมีสังคมที่รับผิดชอบ เพื่อก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเป็นเอกภาพในหมู่ประชาชาติและประชาชนอาเซียน โดยเสริมสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันและทำให้เกิดเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปันซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่และสวัสดิการของประชาชนดีขึ้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการของภูมิภาคในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดยในการดำเนินการดังกล่าว อาเซียนจะส่งเสริมการเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน พร้อมจัดให้ประชาชนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างเที่ยงธรรมในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ตลอดชีวิต การฝึกอบรมและการเสริมสร้างขีดความสามารถ ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบการ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี-

² **ปฏิญญาว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน** ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญในการแสดงเจตนารมณ์ในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนที่ประกอบด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียนทั้ง 3 เสา และข้อริเริ่มเพื่อการรวมตัวด้านอาเซียนเข้าด้วยกันเพื่อเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนเข้าด้วยกัน

สารสนเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงประยุกต์ในการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยแผนงานดังกล่าว ได้ให้ความสำคัญต่อการบูรณาการด้านการศึกษาให้เป็นวาระของอาเซียนด้านการพัฒนา การสร้างสังคมความรู้ โดยเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย และการปลูกฝังเรื่องของอาเซียนในกลุ่มเยาวชนผ่านทางการศึกษา และกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

ดังนั้น คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ได้ทวีบทบาทมากขึ้นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอาเซียนให้มีความเจริญก้าวหน้า และแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในหลากหลายด้านที่ส่งผลให้โลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อันเป็นยุคของสังคมฐานความรู้

ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา

ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือเฉพาะด้านของอาเซียน โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ทศวรรษแรกของการก่อตั้งอาเซียน เมื่อมีการจัดการประชุมด้านการศึกษา ASEAN Permanent Committee on Socio-Cultural Activities ครั้งแรก ในช่วงเดือนตุลาคม 2518

อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือดังกล่าว มีพัฒนาการเป็นลำดับอย่างช้าๆ ทั้งในเชิงกลไกการบริหารจัดการและในเชิงสาระความร่วมมือ โดยในเชิงกลไกการบริหารจัดการนั้น มีความพยายามในการผลักดันให้ความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียนมี

ลักษณะทางการและมีผลในเชิงนโยบายและในเชิงปฏิบัติมากขึ้น ต่อมาเมื่ออาเซียนมีการปรับตัวในเชิงโครงสร้างเพื่อให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ ของอาเซียนเข้มแข็งขึ้น มีการจัดตั้ง ASEAN Committee on Education (ASCOE) เป็นกลไกการบริหารความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษาตั้งแต่ปี 2532

ต่อมาในปี 2549 ได้มีการจัดการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนครั้งแรกคู่ขนานกับการประชุมสภาซีเมค ระหว่างวันที่ 21-23 มีนาคม 2549 ที่ประเทศสิงคโปร์ และมีการประชุมต่อเนื่องทุกปี จนถึงปี 2552 เป็นการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนครั้งที่ 4 ที่จังหวัดภูเก็ต ประเทศไทย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทยเป็นประธานการประชุม

การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน ในมิติด้านการศึกษา

ในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในกรอบอาเซียน ซึ่งปรากฏในร่างแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (A Blueprint for ASEAN Socio-Cultural Community) ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม

อาเซียน ด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างแรงงานที่มีประสิทธิภาพในการแข่งขัน โดยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศในภูมิภาคในขอบข่ายด้านการศึกษา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน

Promoting joint certification and accreditation of science and technology at the regional level to improve science and technology competence of ASEAN's human resources.³

การจัดการศึกษาในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ประกอบด้วย

การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

- เพื่อให้ประชากรอาเซียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงภายในปี พ.ศ. 2558 อันจะนำไปสู่การจัดการไม่รู้หนังสือในภูมิภาค ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาภาคบังคับ จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกเพศอย่างเท่าเทียม โดยปราศจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมเชื้อชาติ ภูมิภาค และความบกพร่องทางร่างกาย

- การปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา เช่น การให้การศึกษอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคนิค การอาชีวศึกษาในอาเซียน การพัฒนาโครงการความช่วยเหลือด้านเทคนิค เช่น การจัดการฝึกอบรมครู และโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรระดับอุดมศึกษา ภายในปี 2552 โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV

- การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาสำหรับสตรีและเด็กอย่างเท่าเทียม รวมทั้งการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับหลักสูตรด้านความเสมอภาคทางเพศในโรงเรียน

- การส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศด้านการศึกษา รวมทั้งความร่วมมือข้ามภูมิภาคเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในภูมิภาค

- การแลกเปลี่ยนการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นเวลา 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปี

- การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะในชุมชน โดยผ่านการศึกษาทางไกล การเรียนด้วยระบบ IT

³ The ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) Plan of Action

การส่งเสริมทุนอาเซียนและเครือข่ายการศึกษา

- การดำเนินการศึกษาเพื่อทบทวนแนวปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษาของอาเซียนในปี พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2008) เพื่อสร้างเสริมประโยชน์และลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน
- การส่งเสริมเครือข่ายการศึกษาในสถาบันการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ขยายเครือข่ายและให้การช่วยเหลือนักเรียน
- การแลกเปลี่ยนบุคลากรและปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์ เช่น การส่งเสริมการวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับซีมีโอและเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

การส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

- การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างสมาชิกอาเซียนโดยผ่านระบบการศึกษา เพื่อสร้างเสริมความสำเร็จและความเข้าใจอันดีในประเทศสมาชิกที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน
- การสอนค่านิยมร่วมและมรดกทางวัฒนธรรมอาเซียนในหลักสูตรโรงเรียน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและอุปกรณ์การเรียนการสอน
- การส่งเสริมการเรียนภาษาอาเซียนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางภาษา
- การจัดทำหลักสูตรอาเซียนศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษามัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

การพัฒนาเยาวชนอาเซียน

- การดำเนินโครงการพัฒนาผู้นำเยาวชนอาเซียนอย่างต่อเนื่องและโครงการที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความเข้าใจอันดีระหว่างกัน
- การดำเนินการกีฬามหาวิทยาลัยอาเซียน อาสาสมัครเยาวชนอาเซียน เกมส์คอมพิวเตอร์ และโอลิมปิกวิชาการอาเซียน เพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเยาวชนในภูมิภาค
- การดำเนินโครงการแข่งขันระดับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เช่น ASEAN Youth Day Award และ Ten Accomplished Youth Organizations in ASEAN (TAYO ASEAN) เพื่อยกย่องเยาวชนและบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมความคิดและค่านิยมอาเซียนระหว่างเยาวชนในภูมิภาค
- ดำเนินการในการจัดตั้งกองทุนเยาวชนอาเซียนเพื่อส่งเสริมโครงการและกิจกรรมต่างของเยาวชนในอาเซียน
- จัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเครือข่ายและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับวิธีการและกลยุทธ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

- ศึกษาการจัดทำ ASEAN Youth Development Index เพื่อประเมินผลลัพธ์และประสิทธิผลโครงการเยาวชนภายในภูมิภาคและช่วยเหลือประเทศสมาชิกในการวางแผนการสร้างสรรค์นวัตกรรมของเยาวชนในภูมิภาค

จากแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าอาเซียนให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค **ในประเด็นด้านการเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาคทุกระดับ การส่งเสริมความร่วมมือด้านเครือข่ายเยาวชน ตลอดจนการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันโดยกระบวนการเชื่อมโยงและเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค** ซึ่งปัจจัยดังกล่าว เป็นรากฐานสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ เลขาธิการอาเซียน ได้กล่าวในการปาฐกถาเรื่อง“สู่ประชาคมอาเซียน 2015”⁴ ว่า **ปัจจัยที่จำเป็นจะต้อง “สร้าง” เพื่อให้อาเซียนก้าวสู่การเป็นประชาคมที่สำคัญประการหนึ่งได้แก่ การสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันในกลุ่มประเทศอาเซียน ไม่ว่าจะในแง่ของภาษา วัฒนธรรม และการเมืองการปกครองภายในประเทศ ตลอดจนจะต้องทำให้อาเซียนเป็นของประชาชน คือ ให้ประชาชนมีสิทธิรู้ถึงความเป็นเจ้าของประชาคมอาเซียนให้ได้**

การขับเคลื่อนการศึกษาในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย โดยที่การจัดการและการให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง เป็นแนวคิดหลักของการปฏิรูปการศึกษา⁵ และยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทย รัฐบาลภายใต้การนำของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญแก่การแก้ไขปัญหาพื้นฐานระยะยาวของประเทศ พร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในวิชาสำคัญ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานด้านต่างประเทศเชิงรุก โดยเน้นการกระชับความสัมพันธ์และการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะกรอบความร่วมมือด้านการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยและ

⁴ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ สู่ประชาคมอาเซียน เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2551 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ห้อง 222 ตึกคณะนิติศาสตร์ ชั้น 2 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

⁵ ศ.ดร.วิจิตร ศรีสุวาน อดีต รมว.ศึกษาธิการ กล่าวว่า การปฏิรูปปรอบแรกยึดหลักปฏิรูปผู้เรียน เป็นสำคัญ แต่เนื่องจากต้องมีการปรับเปลี่ยนหลายด้าน ลำพังการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเดียว

ภูมิภาค ในกรอบความร่วมมือด้านการศึกษาอาเซียน ความร่วมมือดังกล่าวเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย การปรับปรุงในเชิงปริมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพ การศึกษา การนำโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามา รองรับการศึกษาและการยกระดับคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการบริหารจัดการทางการศึกษาในเชิงคุณภาพ และการจัดทำแผนการศึกษา

การขับเคลื่อนการศึกษาในภูมิภาค

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงบทบาทและภารกิจสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือกับอาเซียนเพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษาทุกระดับ อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพประชาชนในภูมิภาคให้สามารถแข่งขันในเวทีโลก รวมทั้งช่วยส่งเสริมและสนับสนุนเป้าหมายการสร้างประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนภายในปี พ.ศ 2558

จากเวทีผู้นำการศึกษาอาเซียนสู่การจัดทำแผน 5 ปี

การประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนครั้งที่ 4 เป็นเวทีพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในกรอบซีมีโอและอาเซียนที่มีส่วนร่วมผลักดันโครงการและกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อปวงชนบนพื้นฐานของการพัฒนา และผลประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาค โดยเฉพาะการขับเคลื่อนกลไกการศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคอย่างยั่งยืน และการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการศึกษา 5 ปี เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ที่จะสร้างประชาคมอาเซียนด้านการศึกษา ในปี 2558 ให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมอบให้สำนักเลขาธิการอาเซียนและซีมีโอ ร่วมจัดทำแผนดังกล่าว และนำมาเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 5 ซึ่งประเทศฟิลิปปินส์ เป็นเจ้าภาพ

ผู้นำการศึกษาไทย : ผู้นำขับเคลื่อนการศึกษาอาเซียน

นับเป็นโอกาสอันดีที่นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย ดำรงตำแหน่งประธานสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีเมค) และประธานรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ในปี 2552-2553 ทำให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษาทุกระดับในภูมิภาคสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของสหประชาชาติ โดยเฉพาะในประเด็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อการพัฒนาความเสมอภาคและคุณภาพทางการศึกษาในภูมิภาค การจัดทำแผนการศึกษา 5 ปีของอาเซียนซึ่งจะสามารถขับเคลื่อนอาเซียนสู่การเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีอัตลักษณ์ร่วมกัน มีศักยภาพการแข่งขันในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคได้อย่างสอดคล้องกับกฎบัตรอาเซียนและนโยบายรัฐบาลไทยที่มุ่งพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในทุกมิติและทุกระดับเพื่อ

สร้างทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียนให้เสถียรภาพ ความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันของภูมิภาค

ในวาระการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ประเด็นด้านการศึกษาที่ไทยอาจพิจารณาผลักดัน ประกอบด้วยการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และการจัดทำแผนงาน 5 ปีด้านการศึกษาของอาเซียน โดยอ้างอิงจากองค์ประกอบหลักด้านการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในข้อเสนอแนะจากการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1 (First Regional Seminar on Strengthening Cooperation on Education to Achieve an ASEAN Caring and Sharing Community) ที่ไทยจัดขึ้นระหว่างวันที่ 23-25 กุมภาพันธ์ 2552 โดยที่ประชุมรัฐมนตรีการศึกษาอาเซียนครั้งที่ 4 ได้ให้การรับรอง ซึ่งเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญเนื่องจากเป็นพื้นฐานในการพัฒนาขีดความสามารถให้กับประชาชนซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์

ในปี 2552-2553 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของไทยเป็นประธานรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน มีภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

1. การขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อปวงชน
2. การจัดทำร่างแผนการศึกษา 5 ปี

การสร้างโอกาสการศึกษาสำหรับปวงชน

ความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนที่กำหนดไว้ทั่วโลกมีเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้บรรลุเป้าหมาย ภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่กำหนดความเป็นประชาคมอาเซียน โดยในภูมิภาคอาเซียนได้มีความตกลงร่วมกันที่จะดำเนินการโครงการที่มีความเร่งด่วน 10 โครงการ

1. โครงการการศึกษาเพื่อปวงชน 10 โครงการ

แผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนได้กำหนดให้ประชากรอาเซียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงภายในปี 2015 อันจะนำไปสู่การขจัดการไม่รู้หนังสือในภูมิภาค และให้มีการจัดการศึกษาภาคบังคับ ให้แก่ประชาชนทุกเพศอย่างเท่าเทียม โดยปราศจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม เชื้อชาติ ภูมิภาค และความบกพร่องทางร่างกาย โดยกำหนดให้บรรลุเป้าหมายในอัตราร้อยละ 70 ภายในปี 2011 ที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน จึงกำหนดให้มีการดำเนิน โครงการเร่งด่วน 10 โครงการ ดังนี้

1. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
2. การจัดระบบการติดตามนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคันและประชากรกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการศึกษา
3. การส่งเสริมการศึกษาสำหรับสตรีและเด็กหญิง
4. การสร้างกลไกการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ยังไม่เข้าถึงการศึกษา
5. การจัดการศึกษาก่อนปฐมวัย
6. การเสริมสร้างการสอนแบบผสมผสานหลายระดับ
7. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในชนบทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สำหรับการรู้หนังสือและการดำเนินชีวิต
8. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไร้ที่อยู่และไม่มีสัญชาติ
9. การจัดการศึกษา การดูแล และการให้บริการการปรึกษาสำหรับเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเชื้อ HIV และเอดส์
10. การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในสถานการณ์ภัยพิบัติธรรมชาติและสภาวะการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ

ประเด็นการศึกษาที่ร่วมผลักดัน

การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกอาเซียนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสนับสนุนเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

การส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ ในการเรียนการสอนทุกระดับ รวมทั้งส่งเสริมการสอนภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

การสร้างเครือข่ายที่ยั่งยืน ระหว่างเยาวชน ครู นักวิจัย ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

การจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิและวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพเพื่อประกอบอาชีพข้ามพรมแดนในประชาคมอาเซียน

การจัดตั้งกองทุนการศึกษาอาเซียน (ASEAN EDUCATION FUND) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานความร่วมมือด้านการศึกษา

2. การสร้างความตระหนักความเป็นประชาคมอาเซียนโดยใช้การศึกษาเป็นกลไก

กฎบัตรอาเซียนได้กำหนดเป้าหมายให้อาเซียนเป็นสังคมที่เอื้ออาทร มีความมั่นคง และความมั่งคั่ง เพื่อให้ประชากรมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีระดับการพัฒนาในทุกด้าน โดยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน ทั้งนี้แผนปฏิบัติการด้านสังคม (ASEAN Socio-Cultural Community Plan of Action) เพื่อรองรับการเป็นประชาคมซึ่งเน้นใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) การสร้างประชาคมแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (2) แก้ไขผลกระทบต่อสังคมอันเนื่องมาจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ (3) ส่งเสริมความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและการจัดการดูแลสิ่งแวดล้อม

อย่างถูกต้อง และ (4) ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในระดับรากหญ้า การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมทั้งรับรู้ข่าวสารซึ่งจะเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

เพื่อบรรลุเป้าหมายตามกฎบัตรอาเซียนในการสร้างประชาคมอาเซียนข้างต้น การดำเนินการด้านการศึกษานอกกรอบอาเซียนจึงให้ความสำคัญต่อประเด็นเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.1 การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับอาเซียนรวมถึงกฎบัตรอาเซียนในการเรียนการสอนทุกระดับ

2.2 การจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนความร่วมมือด้านศึกษาภายใต้กรอบอาเซียนโดยเชื่อมโยงกับองค์กรด้านการศึกษาระดับภูมิภาคที่มีอยู่แล้ว

2.3 การส่งเสริมกิจกรรมค่านิยมร่วมของอาเซียน เช่น เรื่องหลักการ ประชาธิปไตย การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และค่านิยมเกี่ยวกับสันติภาพ

2.4 การส่งเสริมกิจกรรมระหว่างประเทศเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายเยาวชน ครู ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้มีความตระหนักรู้เรื่องของอาเซียนในโรงเรียน

การดำเนินการในปี 2552-2553

กิจกรรมที่ 1 การประชุมเชิงวิชาการระดับภูมิภาคเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการศึกษาอาเซียน 5 ปี

กระทรวงศึกษาธิการ จะจัดการประชุมเชิงวิชาการระดับภูมิภาคครั้งที่ 2 “อาเซียน การศึกษา : ขับเคลื่อนความคิดสู่แผนปฏิบัติการ 5 ปี” ในช่วงเดือนเดือนตุลาคม 2552 เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของอาเซียน 5 ปี เชิงบูรณาการด้านการศึกษานอกอาเซียนทั้ง 3 เสาหลัก ปี 2553-2557

การจัดทำแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของอาเซียน 5 ปี ข้างต้น เกิดจากการที่คณะรัฐมนตรีด้านการศึกษาของอาเซียนในที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนเห็นพ้องกันว่าให้มีการจัดทำแผนการทำงานระยะ 5 ปี เพื่อเป็นแนวทางให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านการศึกษาของอาเซียน ในการเสริมสร้างความแข็งแกร่ง การกระชับและขยายความร่วมมือทางการศึกษาในอาเซียนกับกลุ่มประเทศอาเซียนบวกสาม กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก และกลุ่มประเทศคู่เจรจาของอาเซียน คณะรัฐมนตรียังได้มอบหมายให้สำนักเลขาธิการอาเซียนดำเนินการความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนและสำนักเลขาธิการองค์การรัฐมนตรี

ศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการจัดทำแผนงานดังกล่าวที่ตอบสนองความสำเร็จและความพยายามของประเทศสมาชิกอาเซียนด้านการศึกษากายใต้กรอบการดำเนินงานของอาเซียนและซีมีโอ

ประเทศไทยในฐานะประธานอาเซียน และในวาระที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการดำรงตำแหน่งประธานรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน จึงควรใช้โอกาสนี้ผลักดันแผนงานดังกล่าวเนื่องจากจะช่วยสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของไทย เพื่อให้กับเยาวชนทั่วประเทศซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติได้รับการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเป็นประชาคมอาเซียนในอีก 6 ปีข้างหน้า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติเชิงบูรณาการด้านการศึกษาในภูมิภาคอาเซียนระยะ 5 ปี โดยเจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านการศึกษาของอาเซียน และนักวิชาการด้านการศึกษาในกรอบอาเซียน ซีมีโอ และยูเนสโก อันจะนำไปสู่การดำเนินโครงการและกิจกรรมด้านการศึกษาร่วมกันในอาเซียน เพื่อนำข้อเสนอแนะเสนอต่อสำนักเลขาธิการอาเซียนในการจัดทำแผนการศึกษา 5 ปี ของอาเซียน

2. เพื่อให้ประเทศไทยมีบทบาทนำในการขับเคลื่อนแนวทางความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558

ผลที่ได้รับ

ร่างแผนการดำเนินการด้านการศึกษาระยะ 5 ปี เสนอต่อสำนักเลขาธิการอาเซียน

กิจกรรมที่ 2 การดำเนินการร่วมกับสมาคมอาเซียน

การจัดกิจกรรมร่วมกับจังหวัดภูเก็ต และสมาคมอาเซียน ระหว่างวันที่ 15-18 สิงหาคม 2552 ประกอบด้วย การให้ความรู้แก่บุคลากรจำนวน 600 คน ที่โรงเรียนสตรีภูเก็ต ภายใต้ชื่อ **WE ARE PHUKET: WE ARE THAI: WE ARE ASEAN**

นอกจากนี้ ในช่วงเดือนสิงหาคม 2552 กระทรวงศึกษาธิการจะร่วมกับสมาคมอาเซียนในการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เยาวชนในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ตลอดจนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาเซียนในช่วงวันที่ 10-17 สิงหาคม 2552 ด้วย

กิจกรรมที่ 3 การจัดกิจกรรม “You and Me : WE ARE ASEAN”

เพื่อขยายผลการเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนในหมู่เยาวชนทั่วประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ จะร่วมมือกับสำนักเลขาธิการอาเซียน จัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องอาเซียนให้แก่เยาวชนไทยทั่วประเทศในปี 2553 ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมเพื่อแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน และกฎบัตรอาเซียน ตลอดจนการสร้าง ความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเป็นอาเซียนอาเซียนให้แก่เยาวชนทั่วประเทศ

โดยจะร่วมมือกับหน่วยงานด้านการศึกษาทั่วประเทศ จัดกิจกรรมด้านการศึกษาใน 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ประกอบด้วยกิจกรรมค่ายศิลปะอาเซียน การจัดการประกวดละครสั้นอาเซียน การแข่งขันตอบปัญหาอาเซียน การประกวดสุนทรพจน์อาเซียน ฯลฯ ในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2552 ต่อเนื่องจากการจัดกิจกรรมที่จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นช่วงเวลาการฉลองวันอาเซียน โดยมีเป้าหมายจำนวนเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวนทั้งสิ้น 6,000 คน

กิจกรรมที่ 4 โครงการอาเซียน + 3 ล่องน้ำโขง

“โครงการเรือเยาวชนอาเซียน+3 ล่องแม่น้ำโขง” เป็นการต่อยอดการดำเนินโครงการผู้นำเยาวชนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเยาวชนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้มแข็งและเป็นรูปธรรมไปสู่การขับเคลื่อนเป้าหมายการสร้างประชาคมอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียง

กำหนดจัดกิจกรรม

ต้นปี 2553 เป็นเวลา 2 สัปดาห์

ลักษณะกิจกรรม

1. การเยี่ยมคารวะนายกรัฐมนตรีของไทย เพื่อรับโอวาท

กระทรวงศึกษาธิการจะเชิญเยาวชนอาเซียน + 3 จำนวนประมาณ 80 คน เข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งจัดให้เยาวชนดังกล่าวได้มีโอกาสเข้ารับโอวาทจากนายกรัฐมนตรีในฐานะประธานอาเซียน

2. การเข้าร่วมสัมมนา “แม่น้ำโขง: พรมแดนเชื่อมความรู้และสายสัมพันธ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

โดยเชิญ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ เลขาธิการอาเซียน บรรยายพิเศษเกี่ยวกับการฝึกความร่วมมือเยาวชนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความใกล้ชิดกันทั้งในภูมิภาค ประเทศ สังคมและวัฒนธรรม

และให้เยาวชนจากอาเซียน + 3 ได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์แม่น้ำโขงและเอเชียตะวันออกเฉียง ๓ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. การเข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมอันดีของประเทศในกลุ่มอาเซียน + 3 ด้วยการล่องแม่น้ำโขงผ่านพื้นที่ต่างๆ ทั้งในไทย สปป.ลาว สหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อเรียนรู้สภาพสังคม วัฒนธรรม และปัญหาในแต่ละพื้นที่ และจัดทำ **บันทึกกลุ่มน้ำโขง : สายสัมพันธ์เยาวชนเอเชียตะวันออกเฉียง และปฏิญญาเยาวชนเอเชียตะวันออกเฉียง** ระหว่างการเดินทางดังนี้

3.1 เดินทางไปจังหวัดเชียงรายเพื่อลงเรือล่องแม่น้ำโขงที่ทำเรืออำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยทางรถยนต์ พร้อมพักค้างแรม 1 คืน พร้อมทั้งเชิญผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายเป็นประธานในพิธีปล่อยเรือ

3.2 เดินทางถึงท่าเรือเชียงกก สปป. ลาว ใช้เวลาเดินทาง 1 วันเต็ม และพักค้างแรม 1 คืน ที่ สปป. ลาว วันรุ่งขึ้นเข้าคารวะผู้บริหารด้านการศึกษา/การต่างประเทศ พร้อมทั้งศึกษาดูงานใน สปป.ลาว และพักค้างแรมอีก 1 คืน

3.3 ลงเรือเพื่อเดินทางต่อไปยังสหภาพพม่า ใช้เวลาเดินทางประมาณ 6 ชั่วโมง ถึงท่าเรือสบหลาย สหภาพพม่า จากนั้นศึกษาดูงานด้านสังคม/วัฒนธรรมที่สหภาพพม่า และค้างแรม 1 คืน วันรุ่งขึ้นเข้าเยี่ยมคารวะผู้บริหารด้านการศึกษา/การต่างประเทศ

3.4 ลงเรือเพื่อเดินทางต่อไปยังแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ใช้เวลาเดินทาง 2 วันเต็ม โดยพักค้างแรม และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการในเรือ 1 คืน

3.5 เดินทางถึงท่าเรือสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ศึกษาดูงานด้านการศึกษา/การต่างประเทศ ณ มณฑลยูนนาน และพักค้างแรมจำนวน 1 คืน

3.7 เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปผลโครงการ นำเสนอรายงาน พร้อมทำพิธีส่งมอบ **บันทึกกลุ่มน้ำโขง: สายสัมพันธ์เยาวชนเอเชียตะวันออกเฉียง และปฏิญญาเยาวชนเอเชียตะวันออกเฉียง** แก่ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการของไทย เพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (พักค้างแรมที่ปักกิ่ง)

3.8 ผู้เข้าร่วมโครงการเดินทางกลับภูมิลำเนา

กระทรวงศึกษาธิการไทยจึงพร้อมผลักดันความร่วมมือด้านการศึกษาในระดับภูมิภาคทั้งในด้านการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและความเสมอภาค และการขับเคลื่อนพลังเยาวชนเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน